

Warszawa, 15 grudnia 2017 r.

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych
innych ustaw**

(druk nr 682)

I. Cel i przedmiot ustawy

Niniejsza ustawa stanowi implementację do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych (zwanej dalej „dyrektywą”).

Jej celem jest zapewnienie sprawnego i skutecznego systemu wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi UE w zakresie czynności dochodzeniowych (dowodowych) przez wprowadzenie możliwości wydania europejskiego nakazu dochodzeniowego (END). Termin implementacji dyrektywy upłynął dnia 22 maja 2017 r.

Dyrektywa tworzy mechanizm przekazywania wniosków o dokonanie czynności dowodowych oraz zwrotnego przekazywania wyników tych czynności, nie nakładając na polskie organy obowiązku przeprowadzenia dowodów nieznanymi ustawie lub niedopuszczalnymi w sprawach krajowych. Dzięki regulacjom zawartym w dyrektywie polski sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze będzie mógł wystąpić z wnioskiem do innego państwa UE o przeprowadzenie dowodu znajdującego się w tym państwie. Analogicznie państwa UE będą mogły występować do Polski o przeprowadzenie dowodu znajdującego się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Dotychczas zagadnienia regulowane dyrektywą regulowała decyzja ramowa Rady 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych, a także decyzja ramowa Rady 2008/978/WSiSW z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie europejskiego nakazu dowodowego

dotyczącego przedmiotów, dokumentów i danych, które mają zostać wykorzystane w postępowaniach w sprawach karnych.

Przepisy już istniejących rozdziałów 62a i 62b k.p.k., implementujące decyzję ramową 2003/577/WSiSW w zakresie dotyczącym zabezpieczenia zarówno mienia, jak i dowodów, będą nadal stosowane jedynie wobec Irlandii i Danii. Natomiast w stosunkach z pozostałymi państwami członkowskimi UE, które wdrożyły dyrektywę, przepisy tych rozdziałów będą stosowane wyłącznie w zakresie zabezpieczenia mienia na poczet przypadku. W odniesieniu do dowodów będą bowiem stosowane przepisy niniejszej ustawy wdrażającej dyrektywę.

Zgodnie z art. 34 ust. 1 dyrektywy, jej działanie zastąpi współpracą dokonywaną na podstawie innych aktów prawa międzynarodowego, tj. Europejskiej konwencji o pomocy prawnej z dnia 20 kwietnia 1959 r. wraz z jej protokołami dodatkowymi i umowami dwustronnymi, Konwencji wykonawczej do układu z Schengen i Konwencji o wzajemnej pomocy w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej z 2000 r. oraz Protokołu do tej Konwencji. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że dyrektywa nie zastępuje w całości Konwencji o wzajemnej pomocy w sprawach karnych pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, która obejmuje wszystkie formy pomocy prawnej. Przepisy Konwencji, które nie odnoszą się do czynności dowodowych (np. dotyczące doręczeń), pozostaną w mocy i stanowić będą podstawę prawną międzynarodowej współpracy pomiędzy państwami członkowskimi UE.

Dyrektywa umożliwi organom państw członkowskich UE złożenie wniosku o przeprowadzenie dowolnej czynności dochodzeniowej dopuszczalnej zgodnie z ich prawem krajowym, a regułą będzie uznawanie i wykonywanie END zgodnie z zasadą wzajemnego zaufania pomiędzy państwami członkowskimi UE.

Dyrektywa stanowić będzie podstawę czasowego wydania osób, które są pozbawione wolności, które będą mogły być wydawane w celu złożenia zeznań w charakterze świadka lub dokonania z ich udziałem innej czynności procesowej.

Należy przy tym zaznaczyć, że dyrektywa ma zastosowanie wyłącznie w sprawach karnych. W sprawach o wykroczenia jej działanie będzie zawężone do wykroczeń z rozdziałów XI i XIV Kodeksu wykroczeń (art. 4 ustawy).

Zmiany wprowadzane ustawą polegają na dodaniu w ustawie – Kodeks postępowania karnego rozdziałów 62c oraz 62d.

Rozdział 62c reguluje kwestię wystąpienia przez polski sąd, prokuratora lub inny organ prowadzący dochodzenie (np. Policję, Straż Graniczną, Służbę Celno-Skarbową) do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu dochodzeniowego w celu przeprowadzenia dowodu dla celów postępowania polskiego lub uzyskania jego wyników, jeżeli dowód taki został już w tym państwie przeprowadzony.

Kompetencja do wydania END przysługuje sądom i prokuratorom oraz organom prowadzącym dochodzenie na podstawie art. 312 k.p.k, oraz organom prowadzącym postępowanie przygotowawcze na podstawie art. 133 § 1 i art. 134 § 1 k.k.s.

Wydanie END jest niedopuszczalne, jeżeli nie wymaga tego interes wymiaru sprawiedliwości lub prawo polskie nie dopuszcza przeprowadzenia lub uzyskania danego dowodu.

Podstawowe wymogi formalne, które powinien spełniać END, są określone w projektowanym art. 589y k.p.k. Przepis ten zawiera także upoważnienie ustawowe dla Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, wzoru formularza END.

Wydanie i wykonanie END nie podlega kontroli instancyjnej w drodze zażalenia, natomiast wszelkie ustalenia poczynione na podstawie jego wyników podlegają kontroli w ramach zarzutów apelacyjnych na zasadach ogólnych.

Projektowany rozdział 62d k.p.k. określa odpowiednią procedurę związaną z wystąpieniem państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie END do organu polskiego. Ustawa określa przesłanki odmowy wykonania END (art. 589zj § 1 i 2) oraz przypadki w których czynności dowodowych się nie przeprowadza (art. 589zi § 3).

Zasadą jest, że koszty wykonania END obciążają państwo wykonujące. Jeżeli jednak koszty te byłyby nieproporcjonalnie wysokie, sąd lub prokurator może, zgodnie ze swoim uznaniem, wystąpić do państwa wydania END o ich wyłożenie z góry (art. 589zr).

W zakresie, w jakim przepisy projektowanych rozdziałów 62c i 62d nie znajdują zastosowania, stosuje się odpowiednio ogólne przepisy dotyczące wzajemnej pomocy prawnej zawarte w rozdziale 62.

Przepis art. 5 projektu wprowadza normę intertemporalną rozstrzygającą stosowanie dotychczasowych i nowych przepisów dotyczących uzyskiwania dowodów. Stanowi też rezultat uchylecia wdrażaną dyrektywą decyzji ramowej Rady 2003/577/WSiSW z dnia 22

lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych.

Art. 6 przewiduje standardowy, 14-dniowy termin wejścia w życie ustawy.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Ustawa jest efektem prac nad rządowym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 1931).

Pierwsze czytanie projektu ustawy miało miejsce na 51. posiedzeniu Sejmu.

Projekt skierowano do Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Komisja przedstawiła sprawozdanie w dniu 23 listopada 2017 r.

Drugie czytanie projektu ustawy miało miejsce na 53. posiedzeniu Sejmu. Wobec niezgłoszenia poprawek ustawę niezwłocznie uchwalono na tym samym posiedzeniu Sejmu, w dniu 8 grudnia 2017 r.

III. Uwagi szczegółowe

W art. 1 w pkt 8, w art. 589zs w § 3 należy wprowadzić poprawkę, mającą na celu zastąpienie pomyłkowo użytego sformułowania „ścigany” w przepisie, który dotyczy zezwolenia na przewóz przez terytorium Polski osoby pozbawionej wolności czasowo wydanej (*vide* § 1 dodawanego art. 589zs ustawy).

IV. Propozycja poprawki

– w art. 1 w pkt 8, w art. 589zs w § 3 wyrazy „osoby ściganej” zastępuje się wyrazami „osoby pozbawionej wolności czasowo wydanej”.

Beata Mandylis

Główny legislator